

การวิจัยรูปแบบศิลปะข้ามวัฒนธรรมและกลไกของการนวัตกรรมเครื่องเคลือบเฟินไฉ่ เพื่อการส่งออก

A Study of the Cross-cultural Artistic Style and Innovation Mechanism of Exporting Famille Rose Porcelain

เว่ย จิง^{1*} เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์² และ ภารดี พันธุ์ภากร³
Wei Jing^{1*} Sakesan Tanyapirom² and Poradee Panthupakorn³

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจรูปแบบศิลปะข้ามวัฒนธรรมและกลไกของการนวัตกรรมของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกของศตวรรษที่ 18 โดยมุ่งเน้นไปที่กรณีศึกษาที่โดดเด่นในเมืองจิงเต๋อเจิ้นและกว่างโจว ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงรูปร่าง ลวดลาย เทคนิคและความสำคัญทางวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางศิลปะที่เป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและตะวันตก ลวดลาย “หญิงสาวถือร่ม” ยังคงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยช่างฝีมือชาวจีน แสดงให้เห็นกลไกถึงกลไกของการนวัตกรรม 4 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงสื่อทางศิลปะ การสร้างสรรค์ใหม่ การเปลี่ยนแปลงความหมายทางวัฒนธรรมและความสามารถในการปรับตัวของลวดลายและรูปร่าง กลไกนี้ไม่เพียงสะท้อนถึงความยืดหยุ่นเป็นอย่างสูงของช่างฝีมือชาวจีนในบริบทข้ามวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นแรงบันดาลใจสำคัญสำหรับการออกแบบศิลปะร่วมสมัยอีกด้วย

คำสำคัญ : เครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออก รูปแบบศิลปะข้ามวัฒนธรรม กลไกของการนวัตกรรม

Abstract

This study explored the cross-cultural artistic style and innovation mechanism of 18th-century Famille Rose porcelain exporting, focusing on representative cases in both Jingdezhen and Guangzhou. The findings revealed that this type of porcelain reflected a fusion of Chinese and European aesthetics in form, motif, technique, and cultural meaning. The evolving “Parasol Ladies” motif demonstrated four key innovation dimensions: artistic media transformation, secondary

^{1*} สาขาทัศนศิลป์ ศิลปะการออกแบบ และการจัดการวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Visual Arts, Art of Design and Cultural Management Program, Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University
E-mail : somax@126.com

² สาขาทัศนศิลป์ ศิลปะการออกแบบ และการจัดการวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Visual Arts, Art of Design and Cultural Management Program, Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University
E-mail : sakesan@go.buu.ac.th

³ สาขาทัศนศิลป์ ศิลปะการออกแบบ และการจัดการวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Visual Arts, Art of Design and Cultural Management Program, Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University
E-mail : poradee@buu.ac.th

*Corresponding author

creation, cultural reinterpretation, and adaptability to vessel form. These mechanisms not only highlight the flexibility of Chinese artisans in a cross-cultural context but also offer valuable insights into contemporary art and design techniques. This mechanism has successfully facilitated the widespread popularity and cultural dissemination of Famille Rose porcelain in the European market. It has mainly inspired contemporary artistic design.

Keywords: Exporting Famille Rose Porcelain, Cross-cultural Artistic Style, Innovation Mechanism

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การหลอมเวียนทางวัฒนธรรมและการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Cultural Hybridity) เป็นประเด็นร้อนแรงของแวดวงวิชาการในศตวรรษนี้ นอกจากนี้ยังได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในด้านทัศนศิลป์อีกด้วย ในบริบทนี้ การศึกษาปรากฏการณ์การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในประวัติศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ในฐานะหนึ่งในสินค้าโภคภัณฑ์ชิ้นแรก ๆ ที่บรรลุถึงโลกาภิวัตน์ เครื่องเคลือบของจีนมีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยนข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 18 เป็นที่คาดการณ์ว่าในช่วงต้นศตวรรษที่ 18 อังกฤษได้จัดส่งเครื่องเคลือบของจีนจำนวน 25 ถึง 30 ล้านชิ้นไปยังยุโรป (Wan, 2009)

การกำเนิดเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกถือเป็นจุดเปลี่ยนในเชิงลึกยิ่งขึ้นของการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างจีนและตะวันตก เครื่องเคลือบของจีนประเภทนี้ตกแต่งด้วยสไตล์โรโกโก (Rococo) อย่างแข็งแกร่ง ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในยุโรป และกลายเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบส่งออกหลักของจีนในศตวรรษที่ 18 (Cai, 2013) โรงงานเครื่องเคลือบ Meissen ในประเทศเยอรมนี และโรงงานเครื่องเคลือบ Chelsea, Worcester และ Bow ในสหราชอาณาจักร เลียนแบบสไตล์ของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกและผลิตผลงานจำนวนมากที่เรียกว่า “สไตล์จีน” (Chinoiserie) เพื่อปรับตัวให้เข้ากับตลาดยุโรป ภาพวาดของยุโรปจึงถูกนำมาใช้ในจิ้งเต๋อเงินเป็นแบบจำลอง ซึ่งรวมถึงภาพวาดสีน้ำมัน สีน้ำ ภาพแกะสลักและภาพวาดบุคคล เป็นต้น เครื่องเคลือบส่งออกที่ผลิตในจิ้งเต๋อเงินไม่เพียงแต่มีสไตล์ของศิลปะยุโรปทั้งในด้านรูปทรงและลวดลายเท่านั้น แต่ยังได้เรียนรู้เทคนิคการวาดภาพของยุโรป เช่น มุมมอง (Geng, 2005)

มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในรูปแบบศิลปะระหว่างเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกและเครื่องเคลือบเฟินไฉ่ในประเทศของจีน เครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกให้ความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์และความต้องการของผู้บริโภคชาวยุโรปเป็นหลัก โดยแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์เฉพาะของการข้ามวัฒนธรรมอันแข็งแกร่ง ดังนั้น การศึกษารูปแบบศิลปะข้ามวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกไม่เพียงแต่ช่วยให้เข้าใจว่าเครื่องเคลือบสร้างการแสดงออกทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์โดยการซึมซับองค์ประกอบทางศิลปะจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้อย่างไร แต่ยังเผยให้เห็นว่ากลไกของการนวัตกรรมข้ามวัฒนธรรมนี้เป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญให้การสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยได้อย่างไร กลไกนี้ไม่เพียงแต่กำหนดสไตล์ที่เป็นเอกลักษณ์ของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกในประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยังช่วยให้ศิลปินร่วมสมัยมีเส้นทางที่เป็นนวัตกรรมใหม่ในการสำรวจบทสนทนาทางวัฒนธรรมและการบูรณาการในบริบทของโลกาภิวัตน์

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์และการจำแนกประเภทของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออก แสดงให้เห็นถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และประสิทธิภาพเฉพาะในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบศิลปะข้ามวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออก โดยการศึกษารูปทรง การตกแต่งและงานหัตถกรรมของเครื่องเคลือบ เผยให้เห็นการแสดงออกที่เป็นเอกลักษณ์ของการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างจีนและตะวันตก

1.2.3 เพื่อที่จะสำรวจกลไกที่เป็นนวัตกรรมของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกและความสำคัญร่วมสมัย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

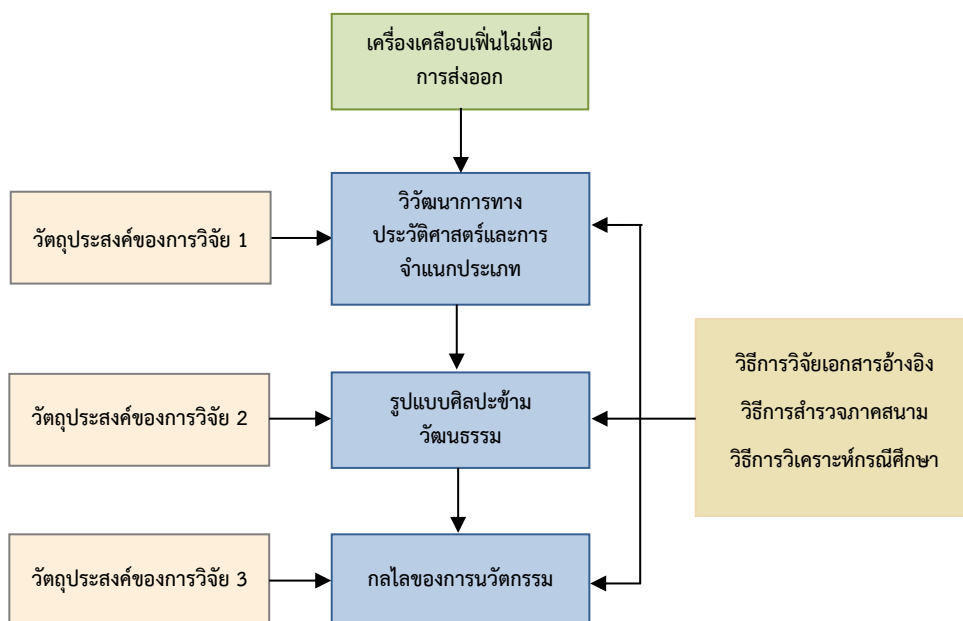
- 1) จัดเรียงข้อมูลบริบทของการพัฒนาและจำแนกประเภทของเครื่องเคลือบพื้นไม้เพื่อการส่งออก วิเคราะห์คุณลักษณะพื้นฐาน เช่น รูปทรง ลวดลาย สีและกระบวนการตกแต่ง
- 2) สำรวจการบูรณาการข้ามวัฒนธรรมของรูปทรงและลวดลาย รวมถึงแนวคิดของการออกแบบผ่าน ทัศนศึกษาที่มีความโดดเด่น
- 3) สรุปกลไกของการนวัตกรรมและวิเคราะห์ว่างานหัตถกรรมเครื่องเคลือบพื้นไม้ใช้วิธีการอย่างไร จึงประสบความสำเร็จในการสร้างสรรค์ใหม่แบบข้ามวัฒนธรรมในระดับลวดลายและเทคนิค นอกจากนี้ งานวิจัยจะเน้น ถึงการใช้ลวดลายและภาษาการตกแต่งที่ยึดหยุ่น เน้นการปรับตัวรูปทรงและลวดลายของภาชนะในบริบททางวัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน จึงเผยให้เห็นกลไกของการนวัตกรรมเครื่องเคลือบพื้นไม้เพื่อการส่งออก

1.3.2 ศึกษาเครื่องเคลือบเมืองจันทูเงินและเครื่องเคลือบเมืองกวางโจวในกระบวนการผลิตและการศึกษา เครื่องเคลือบพื้นไม้เพื่อการส่งออก เมืองจันทูเงินเป็นแหล่งกำเนิดและสืบทอดเครื่องเคลือบพื้นไม้และเครื่องเคลือบ พื้นไม้เพื่อการส่งออก กวางโจวเป็นแหล่งผลิตเครื่องเคลือบพื้นไม้เพื่อการส่งออกแห่งที่สองและยังเป็นเมืองท่าหลัก สำหรับการค้าเครื่องเคลือบในต่างประเทศอีกด้วย พิพิธภัณฑสถานกวางโจวและพิพิธภัณฑสถานเซรามิกจีนแห่งจันทูเงินเป็นแหล่ง รวบรวมผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา ขอบเขตเวลาของงานวิจัยฉบับนี้คือศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นช่วงรุ่งโรจน์ที่สุดของเครื่อง เคลือบพื้นไม้และเครื่องเคลือบที่ส่งออก

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในบริบทของการค้าเครื่องเคลือบระหว่างจีนและยุโรปในศตวรรษที่ 18 ได้มีการศึกษาถึงเครื่องเคลือบพื้นไม้เพื่อ การส่งออก โดยอาศัยการทบทวนวรรณกรรมและการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการพัฒนาและการจำแนก ประเภท จากนั้นจึงวิเคราะห์เชิงลึกในทัศนศึกษาเพื่อสำรวจรูปแบบศิลปะและกลไกของการนวัตกรรมของเครื่องเคลือบ ประเภทนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิจัยดำเนินการวิจัย

2.1 วิธีการวิจัยเอกสารอ้างอิง: วิธีการวิจัยเอกสารอ้างอิงเกี่ยวข้องกับการรวบรวม การวิเคราะห์และการตีความผลงานวิจัยและข้อมูลที่ตีพิมพ์อย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาความเข้าใจที่ครอบคลุมในสาขาต่าง ๆ ในงานวิจัยฉบับนี้ เอกสารหนังสือและนิตยสารเกี่ยวกับเครื่องเคลือบเฟินไผ่เพื่อการส่งออกได้รับตรวจสอบทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อการวิเคราะห์และจัดระเบียบเพื่อเป็นพื้นฐานในการอ้างอิงสำหรับการวิจัยและได้รับข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับงานหัตถกรรม การตกแต่ง ประเภทและวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเครื่องเคลือบเฟินไผ่เพื่อการส่งออก

2.2 วิธีการสำรวจภาคสนาม: วิธีการสำรวจภาคสนามเป็นวิธีการวิจัยที่รวบรวมข้อมูลผ่านการเยี่ยมชมสถานที่เฉพาะด้วยตนเอง จากการสัมผัสกับวัตถุในการวิจัยหรือสถานที่โดยตรง ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยตรงโดยปราศจากสื่อกลาง ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจภาคสนามที่พิพิธภัณฑ์เซรามิกจีนในจิงเต๋อเจิ้นและพิพิธภัณฑ์กวางโจวในพื้นที่ที่มีการผลิตเครื่องเคลือบเฟินไผ่เพื่อการส่งออก สำรวจนิทรรศการทางกายภาพของเครื่องเคลือบเฟินไผ่เพื่อการส่งออก บันทึกงานเกี่ยวกับงานหัตถกรรม การตกแต่งและอัตลักษณ์ทางศิลปะอื่น ๆ จากนั้นได้ทำการถ่ายรูปและจัดระเบียบข้อมูลรูปภาพเพื่อการวิเคราะห์ในภายหลัง

2.3 วิธีการวิเคราะห์กรณีศึกษา: เป็นวิธีการวิจัยที่ศึกษากรณีศึกษาส่วนบุคคลหรือกรณีศึกษาเฉพาะเจาะจง โดยจะสำรวจอัตลักษณ์ภายใน ปัจจัยที่มีอิทธิพลและกฎเกณฑ์ผ่านการวิเคราะห์โดยละเอียดของกรณีศึกษาเดียวหรือบางกรณีศึกษา ดังนั้นจึงทำให้เกิดผลกระทบในทางทฤษฎีหรือทางปฏิบัติในวงกว้างมากขึ้น ผู้วิจัยสามารถสำรวจรายละเอียดว่าเครื่องเคลือบเฟินไผ่เพื่อการส่งออกผสมผสานรูปแบบศิลปะข้ามวัฒนธรรมและกลไกของการนวัตกรรมที่อยู่เบื้องหลังรูปแบบเหล่านี้ได้อย่างไร

3. สรุปผลการวิจัย

3.1. วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์และการจำแนกประเภทของเครื่องเคลือบเฟินไผ่เพื่อการส่งออก

3.1.1 วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเครื่องเคลือบเฟินไผ่เพื่อการส่งออก

สีเฟินไผ่เกิดที่เมืองจิงเต๋อเจิ้นในช่วงทศวรรษที่ 1820 สีเฟินไผ่ยังเป็นที่รู้จักในชื่อ (Zou, 2005) ในตอนแรก สีเฟินไผ่ถูกผลิตขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องเคลือบสำหรับราชสำนักเป็นหลัก เพื่อตอบสนองความต้องการของราชวงศ์สำหรับงานศิลปะที่หรูหรา ในช่วงรัชสมัยหยงเจิ้ง (ค.ศ. 1723-1735) งานหัตถกรรมสีเฟินไผ่ค่อย ๆ เติบโตและเริ่มได้รับความนิยมในหมู่คนทั่วไป ในช่วงเวลาเดียวกัน ศิลปะโรโคโค (Rococo) ซึ่งแสวงหาความหรูหราได้รับความนิยมในยุโรป โดยศิลปะการตกแต่งสีเฟินไผ่นั้นมีความใกล้เคียงกัน สไตล์การตกแต่งที่ซับซ้อนและสีที่ดูละมุนทำให้ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วจากขุนนางชาวยุโรป

ความต้องการเครื่องเคลือบที่มีตราประทับเป็นจำนวนมาก (armorial porcelain) ได้ส่งเสริมความสำเร็จของการส่งออกเครื่องเคลือบเฟินไผ่ เครื่องเคลือบประเภทนี้ได้รับการปรับแต่งตามความต้องการของขุนนางชาวยุโรป มันถูกวาดด้วยตราสัญลักษณ์และจารึกของแต่ละตระกูลซึ่งเป็นตัวแทนของเครื่องเคลือบระดับไฮเอนด์ (Kerr & Mengoni, 2011) สีเฟินไผ่มีลายเส้นละเอียดและสีสันทึกลึกหลาย เหมาะสมเป็นอย่างยิ่งสำหรับการแสดงถึง “ตราประจำตระกูล” ดังนั้นในช่วงทศวรรษที่ 1730 เครื่องเคลือบเฟินไผ่จึงกลายเป็นประเภทของเครื่องเคลือบที่ได้รับความนิยมมากที่สุด (Jingdezhen Ceramic Culture Tourism Group, 2021) ประมาณกลางศตวรรษที่ 18 เพื่อตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้น กระบวนการผลิตเครื่องเคลือบเฟินไผ่ได้ขยายจากจิงเต๋อเจิ้นไปยังกวางโจวซึ่งเป็นท่าเรือการค้าที่สำคัญที่สุดของจีน โรงงานปฏิบัติ (workshop) ในกวางโจวได้ส่งสืบทอดเครื่องเคลือบสีขาวที่มาจากจิงเต๋อเจิ้น จากนั้นทำการเผาเป็นเครื่องเคลือบเฟินไผ่แล้วส่งออกไปยังยุโรป

ด้วยการเสื่อมอำนาจของราชวงศ์ชิงและการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตเครื่องเคลือบในท้องถิ่นของยุโรปในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 การผลิตเครื่องเคลือบเฟินไผ่เพื่อการส่งออกจึงค่อย ๆ ลดลง (Wang, 2013) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นกรณีศึกษาสุดคลาสสิกของการแลกเปลี่ยนศิลปะข้ามวัฒนธรรม เครื่องเคลือบเฟินไผ่เพื่อการส่งออกมีผลกระทบอย่างมากต่องานศิลปะเซรามิก

3.1.2 การจำแนกประเภทของเครื่องเคลือบเฟินไหมเพื่อการส่งออก

ช่วงศตวรรษที่ 18 เป็นช่วงที่มีการพัฒนาเครื่องเคลือบเพื่อการส่งออกมากที่สุด จากการสำรวจภาคสนามในพิพิธภัณฑ์เซรามิกจีนแห่งจิ้งเต๋อเจิ้นและพิพิธภัณฑ์กว่างโจว เราพบว่าเครื่องเคลือบเฟินไหมเพื่อการส่งออกในยุคนี้แสดงให้เห็นถึงรูปทรงและลวดลายที่หลากหลาย

ประเภทของเครื่องเคลือบเฟินไหมเพื่อการส่งออกสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ สไตส์จีนและสไตส์ยุโรป เครื่องใช้ในครัวสไตส์จีน ได้แก่ จาน แจกัน กาน้ำชา กระป๋องเก็บใบชา ถ้วยชาและจานรอง ตัวอย่างเช่น กาน้ำชาสไตส์จีนถูกนำมาใช้ในยุโรปตามความนิยมในการดื่มชาของยุโรปและมีลักษณะเด่นเป็นกาน้ำชาทรงกลมที่มีพวยกาตรง (spout) และมีหูจับ (ภาพที่ 2) เครื่องใช้สไตส์ยุโรป ได้แก่ จานซูป กาใส่กาแฟ กระป๋องชาเก็บใบชาสไตส์ยุโรป และโหลใส่น้ำพั่นซ์ อุปกรณ์เหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากวิถีชีวิตของชาวยุโรปและงานหัตถกรรมแบบดั้งเดิมของยุโรป ตัวอย่างเช่น น้ำพั่นซ์ (Punch) เป็นไวน์ผลไม้แบบดั้งเดิมที่เสิร์ฟในงานเฉลิมฉลองและงานปาร์ตี้ของชาวยุโรป โหลใส่น้ำพั่นซ์ (Punch-bowl) ใช้สำหรับบาร์เทนเดอร์ หลังจากศตวรรษที่ 1850 โหลใส่น้ำพั่นซ์เป็นอุปกรณ์ประเภทหลักที่ส่งทำโดยสมาคมอุตสาหกรรมและบริษัทต่าง ๆ อีกตัวอย่างหนึ่ง โถเหล้าทรงสี่เหลี่ยมสไตส์ยุโรปได้รับอิทธิพลจากรูปทรงของเครื่องเงินของยุโรป (ภาพที่ 3) โดยทั่วไปแล้ว เครื่องถ้วยสไตส์ยุโรปมักเป็นของจำเป็นในชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของเครื่องเคลือบที่ส่งออกไปยังตลาดยุโรปที่มีหลากหลายประเภทมากกว่าเครื่องเคลือบสไตส์จีน

ประเภทของลวดลายมีความซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้นตามรูปทรงของเครื่องเคลือบ โดยทั่วไปสามารถแบ่งออกเป็นสไตส์จีนและสไตส์ยุโรป ลวดลายสไตส์จีนล้วนมีความหมายที่เป็นมงคล ได้แก่ สัตว์มงคล ดอกไม้ ดอกไม้และนก ตัวอักษรจีน เป็นต้น เช่น สิงโตเป็นสัญลักษณ์ของพลัง ความกล้าหาญและความแข็งแกร่ง ดอกโบตั๋นเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์และดอกเหมยเป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่มีคุณธรรมอันสูงส่ง (ภาพที่ 3) นกกระเรียนเป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืนยาวและนกกาเหมาเป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภและความสุข ลวดลายตัวอักษรจีนแสดงถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ละครหรือชีวิตประจำวัน ลวดลายสไตส์จีนเหล่านี้เหมือนกับลวดลายบนเครื่องเคลือบในประเทศจีน แต่มักจะมีการลงสีบนเครื่องเคลือบแบบสไตส์ยุโรป ในขณะที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมจีน แต่ยังคงตอบสนองความต้องการเชิงปฏิบัติของตลาดยุโรปอีกด้วย

ลวดลายสไตส์ยุโรปประกอบด้วยตราประจำตระกูล สถาปัตยกรรม เรือใบและตัวละครตะวันตก เครื่องเคลือบตราอาร์ม (Armorial Porcelain) เป็นเครื่องเคลือบที่ประดับด้วยตราประจำตระกูลและบริษัทในยุโรป โดยปกติจะมีตราประจำตระกูลหรือคำขวัญและมักตกแต่งด้วยการปิดทอง (gilded) (ภาพที่ 4) ลวดลายทางสถาปัตยกรรมแสดงถึงทิวทัศน์ของท่าเรือ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการค้าขายและที่ระลึกสำหรับการเดินทาง ลวดลายของเรือใบมีอัตลักษณ์เฉพาะของยุคสมัย เป็นสัญลักษณ์ของการสำรวจและการค้าการเดินทาง สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองของการค้าทางทะเลระดับโลก (ภาพที่ 5) ลวดลายตัวละครตะวันตกแสดงถึงบุคคลสำคัญทางศาสนา ตำนานและบุคคลทั่วไปของชาวตะวันตก ช่างฝีมือชาวจีนได้วาดภาพรูปแบบสไตส์ตะวันตกเหล่านี้โดยอาศัยตัวอย่างที่ได้รับจากนักธุรกิจชาวยุโรป ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

เมื่อรวมปัจจัยสองประการของรูปทรงและลวดลายของเครื่องเคลือบเข้าด้วยกัน เครื่องเคลือบเฟินไหมเพื่อการส่งออกสามารถแบ่งออกเป็นสี่ประเภท ได้แก่ ประเภทรูปทรงสไตส์จีนและลวดลายสไตส์ยุโรป ประเภทรูปทรงสไตส์ยุโรปและลวดลายสไตส์จีน ประเภทรูปทรงสไตส์และลวดลายสไตส์ยุโรป ประเภทรูปทรงสไตส์จีนและลวดลายสไตส์จีน ระบบการจำแนกประเภทนี้แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบทางศิลปะของจีนและตะวันตกในเครื่องเคลือบเฟินไหมเพื่อการส่งออกทั้งในด้านรูปทรงและการตกแต่ง ซึ่งตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของตลาดยุโรป เครื่องใช้และลวดลายสไตส์ยุโรปสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมผู้บริโภคชาวยุโรปและพฤติกรรมการใช้ชีวิต ในขณะที่องค์ประกอบสไตส์จีนตอบสนองจินตนาการอันโรแมนติกของชาวยุโรปเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน ซึ่งสะท้อนถึงความนิยมของ “ศิลปะสไตส์จีน” (Chinoiserie)

ภาพที่ 2 ตัวละครตะวันตกและการนำชาสไตล์จีน
ที่มา: ถ่ายทำโดยผู้เขียนที่พิพิธภัณฑ์กวางโจว ปี 2566

ภาพที่ 3 ดอกไม้สไตล์จีนและกระป๋องเก็บใบชาสีเหลืองสไตล์ยุโรป
ที่มา: ถ่ายทำโดยผู้เขียนที่พิพิธภัณฑ์เครื่องเคลือบจีนจิ้งเต๋อเจิ้น ปี 2566

ภาพที่ 4 ตราประจำตระกูลในแถบยุโรปและจานซุสไตล์ยุโรป
ที่มา: ถ่ายทำโดยผู้เขียนที่พิพิธภัณฑ์เครื่องเคลือบจีนจิ่งเต๋อเจิน ปี 2566

ภาพที่ 5 ตัวละครจีนและทิวทัศน์และถ้วยใส่น้ำพั้นซ์สไตล์ยุโรป
ที่มา: ถ่ายทำโดยผู้เขียนที่พิพิธภัณฑ์กวางโจว ปี 2566

ภาพที่ 6 เรือใบสไตล์ยุโรปและแจกันดอกไม้สไตล์จีน
ที่มา: ถ่ายทำโดยผู้เขียนที่พิพิธภัณฑ์กวางโจว ปี 2566

3.2 รูปแบบศิลปะข้ามวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบฟีนไฉเพื่อการส่งออก

ในบริบทของการค้าจีน-ยุโรป รูปทรง ลวดลายและงานหัตถกรรมเครื่องเคลือบฟีนไฉเพื่อการส่งออกแสดงให้เห็นถึงบทสนทนาและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดการส่งออกที่เป็นเอกลักษณ์ที่ผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของจีนและตะวันตก

3.2.1 จากเครื่องลายครามภายในประเทศสู่เครื่องลายครามเพื่อการส่งออก

มีข้อแตกต่างในด้านรูปทรงและการตกแต่งระหว่างเครื่องเคลือบฟีนไฉในประเทศจีนและเครื่องเคลือบฟีนไฉเพื่อการส่งออก แต่ก็ยังมีความคล้ายคลึงกันด้วยเช่นกัน ประการแรกช่างฝีมือชาวจีนได้พัฒนารูปทรงใหม่ ๆ ขึ้นมาตามความต้องการของตลาดยุโรป เพื่อให้เหมาะกับวิถีชีวิตของชาวยุโรป ประการที่สองในแง่ของเนื้อหา ลวดลาย เครื่องเคลือบฟีนไฉเพื่อการส่งออกส่วนใหญ่รับเอาหัวข้อแบบดั้งเดิมของจีนมาใช้และไม่มี ความแตกต่างที่มียุคสำคัญจากเครื่องเคลือบในประเทศ

ในด้านองค์ประกอบ มีความแตกต่างที่เห็นได้ชัดระหว่างทั้งสอง เครื่องเคลือบในประเทศมักถือว่าเครื่องเคลือบเป็น “ผืนผ้าใบ” ให้ความสำคัญกับความสมบูรณ์ของภาพและมีความผสมผสานกับรูปทรงของภาชนะได้น้อยกว่า ในทางกลับกัน เครื่องเคลือบเพื่อการส่งออกจะให้ความสำคัญกับเสียงสะท้อนระหว่างการตกแต่งและรูปทรงของภาชนะมากกว่า พื้นที่ตกแต่งมักจะถูกแบ่งด้วย “แผงกรอบ (Framed panel)” และภาพจะถูกล้อมรอบด้วยการตกแต่งขอบ Border decoration ทำให้เกิดเค้าโครงภาพที่เป็นลำดับชั้นและเป็นระเบียบ ภาพที่ 7 งานลวดลายดอกไม้ทองถิ่น ภาพนี้ทอดยาวจากด้านล่างของจานไปจนถึงกึ่งกลางของจาน โดยองค์ประกอบของภาพแทบจะไม่ได้รับผลกระทบจากรูปทรงของภาชนะเลย ภาพที่ 8 งานกระเบื้องเคลือบลวดลายตราสัญลักษณ์ ตราสัญลักษณ์เหนือแผ่นป้ายระบุชัดเจนว่าเป็นสินค้าเพื่อการส่งออก แม้ว่าการตกแต่งที่เหลือจะเป็นรูปแบบดั้งเดิมของจีน แต่มีการสร้างระดับโครงสร้างที่ชัดเจนผ่านเทคนิคต่าง ๆ เช่น แผงกรอบและการตกแต่งขอบ แม้ว่าผลงานทั้งสองจะใช้ดอกไม้เป็นหัวข้อในการตกแต่ง แต่ผลลัพธ์ของการตกแต่งก็มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

ภาพที่ 7 งานเครื่องเคลือบฟีนไฉลวดลายดอกไม้ในประเทศ.1736-1795

ที่มา: (<https://digitalarchive.npm.gov.tw/opendata#>) พิพิธภัณฑ์พระราชวังแห่งชาติ (The National Palace Museum)

ภาพที่ 8 จานเครื่องเคลือบเฟินไฉ่ลวดลายตราสัญลักษณ์ดอกไม้เพื่อการส่งออก.1740

ที่มา: ถ่ายทำโดยผู้เขียนที่พิพิธภัณฑ์กวางโจว ปี 2566

3.2.2 การผสมผสานระหว่างรูปทรงและลวดลาย

รูปแบบศิลปะข้ามวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกสะท้อนให้เห็นเป็นครั้งแรกในการผสมผสานระหว่างรูปทรงและลวดลายของภาชนะ ตัวอย่างเช่น กาน้ำชาจีนในของสะสมของพิพิธภัณฑ์กวางโจวแสดงให้เห็นผลงาน “อาบน้ํา” ของช่างพิมพ์ชาวฝรั่งเศส Claude Duflos (ภาพที่ 2) ภาพของหญิงสาวกึ่งเปลือยกำลังแช่เท้าไม่สามารถปรากฏในภาพวาดจีนสมัยศตวรรษที่ 18 ได้ แต่ภาพนี้ถูกนำเสนอบนเครื่องเคลือบส่งออกด้วยมือของช่างฝีมือชาวจีน (Shanghai China Maritime Museum&Guangzhou Museum, 2017) กระเบื้องเก็บใบชาที่เปลี่ยนอีกใบถูกวาดด้วยลวดลายจีนโบราณ การผสมผสานระหว่างดอกเหมยและดอกโบตันสื่อถึงการแสวงหาชีวิตที่รุ่งเรืองและศีลธรรมอันสูงส่งของชาวจีน (ภาพที่ 3) ด้วยการผสมผสานรูปทรงและลวดลายของภาชนะจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างชาญฉลาด เครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกเหล่านี้สร้างรูปแบบสุนทรียภาพใหม่ ๆ แม้ว่ารูปทรงและลวดลายของภาชนะจะมาจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่เหมือนกัน แต่อิทธิพลของศิลปะต่างประเทศก็ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนตราประจำตระกูล (Armorial) เป็นสัญลักษณ์สำคัญของวัฒนธรรมชนชั้นสูงในยุโรป ตราประจำตระกูลบนเครื่องเคลือบมีการวาดลวดลายจีนทั่วไป เช่น นกกาชเวนและดอกเหมย บนขอบทั้งสองด้าน (Framed Panel) ซึ่งแสดงถึงความคาดหวังและความสุข การอยู่ร่วมกันและการเสวนาระหว่างวัฒนธรรมจีนและตะวันตก (ภาพที่ 4)

3.2.3 การผสมผสานของงานหัตถกรรม

งานหัตถกรรมของยุโรปมีส่วนโดยตรงต่อการกำเนิดของสีเฟินไฉ่ เมื่อเปรียบเทียบกับสไตล์สีน้ำของสีอูว์เฌ (Famille Verte) สีเฟินไฉ่ได้นำเสนอสไตล์สีแบบน้ำมัน (oil-based colour style) ซึ่งช่วยเพิ่มพลังในการแสดงออกของงานศิลปะเครื่องเคลือบได้เป็นอย่างมาก นวัตกรรมหลักอยู่ที่การใช้เม็ดสีเคลือบสีขาวขุ่น “แก่วขาว” (bo li bai ในภาษาจีน) ซึ่งประกอบด้วยสารหนู (Arsenic) และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของแร่ธาตุที่เกิดจากการออกไซด์ (As_2O_3) ซึ่งทำให้สีดูนุ่มนวลขึ้น (Yuanqiu Li, 2018) กระบวนการสีเฟินไฉ่ใช้ “กระจกสีขาว” เป็นสีพื้นแล้วผสมกับสีอื่น ๆ เพื่อเปลี่ยนสีแดงเป็นสีชมพูและสีเขียวเป็นสีเขียวอ่อน ทำให้ภาพมีการไล่ระดับที่สมบูรณ์และเป็นสามมิติ นอกจากนี้สีแดงเลือดนก (carmine red) ยังให้การสนับสนุนเม็ดสีเฟินไฉ่ที่มีชีวิตชีวา เช่น สีแดงทับทิม ดอกกุหลาบและสีม่วงเข้ม เม็ดสีทั้งสองที่ได้มาจากการงานหัตถกรรมของยุโรป ได้เปลี่ยนพื้นผิวของเครื่องเคลือบและสร้างความเป็นไปได้ใหม่ ๆ สำหรับงานศิลปะการตกแต่ง

3.2.4 การผสมผสานเทคนิคการวาดภาพ

เครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างเทคนิคการวาดภาพแบบจีนและตะวันตก ใส่ส่วนพื้นที่ตรงกลาง (Framed panel) ของแจกันนี้ ช่างฝีมือได้วาดภาพบุคคลสไตล์จีน (ภาพที่ 6) แม้ว่าภาพวาดนี้จะพรรณนาถึงแม่และลูกชายซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความสุขในครอบครัวตามวัฒนธรรมประเพณีจีน แต่ก็ใช้มุมมองที่มุ่งเน้นในการแสดงพื้นที่ภายในและใช้แสงและเงาเพื่อเพิ่มความรู้สึกสามมิติของตัวละคร ซึ่งเห็นได้ชัดว่าแตกต่าง

จากเทคนิคการวาดภาพแบบจีนดั้งเดิมและแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นการยืมมาจากเทคนิคการวาดภาพแบบตะวันตก นอกจากนี้ แฉกยังใช้ลวดลายม้วนปิดทองสไตล์เยอรมัน Meissen เป็นพื้นหลังในส่วนอื่น ๆ นอกเหนือจากพื้นที่บริเวณตรงกลาง

3.3 กลไกที่เป็นนวัตกรรมและความสำคัญร่วมสมัยของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออก

“หญิงสาวถือร่ม” คือลวดลายคลาสสิกของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออก ด้วยการวิเคราะห์วิวัฒนาการ เราสามารถค้นพบว่าช่างฝีมือแสดงออกทางศิลปะอย่างไรในบริบทข้ามวัฒนธรรม จึงเผยให้เห็นกลไกที่เป็นนวัตกรรมของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออก

3.3.1 วิวัฒนาการของ “หญิงสาวถือร่ม”

หญิงสาวถือร่ม (the parasol ladies) เป็นผลงานของจิตรกรชาวฮัมสเตอร์ดัมและนักออกแบบเครื่องเคลือบ Cornelis Pronk ในปีค.ศ.1734 เขาได้รับมอบหมายจากบริษัทอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์ (Dutch East India Company) ให้สร้างภาพวาดนี้ ภาพร่างสีน้ำต้นฉบับขณะนั้นถูกเก็บรักษาอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งฮัมสเตอร์ดัม (Rijksmuseum) ในเนเธอร์แลนด์ (ภาพที่ 9) เครื่องแต่งกายสไตล์จีนและร่มกันแดดในภาพวาดเป็นสัญลักษณ์ของศิลปะ ‘สไตล์จีน’ (Chinoiserie) ในขณะนั้นกระแวยาง (Egret) เป็นนกน้ำที่พบได้ทั่วไปในพื้นที่ชุ่มน้ำของเนเธอร์แลนด์ ผลงานนี้แสดงให้เห็นถึงจินตนาการของชาวตะวันตกเกี่ยวกับชีวิตที่แปลกใหม่ในภาคตะวันออก

ภาพที่ 9 ลายสตรีกางร่มออกแบบโดย Cornelis Pronk ปี 1734

ที่มา: (<https://www.vandiepencollectie.nl/en/?s=Cornelis+Pronk>) ลิขสิทธิ์โดย พิพิธภัณฑสถานชาติริจส์ กรุงฮัมสเตอร์ดัม

ระหว่างปีค.ศ.1736 ถึง ค.ศ.1740 ลวดลายนี้ถูกนำมาใช้ในจิ้งเต๋อเงินและค้อย ๆ พัฒนาเป็นรูปแบบต่าง ๆ (Variant) ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของช่างฝีมือชาวจีน จากนั้นจึงนำไปขายให้กับยุโรป (Shi & Freerk, 2023) ฉบับแรกใช้ภาพต้นฉบับ แต่สีจะเข้มและสว่างกว่าต้นฉบับ โดยเฉพาะการใช้สีชมพูจำนวนมาก ซึ่งเน้นอัตลักษณ์ของงานหัตถกรรมของสีเฟินไฉ่ (ภาพที่ 10) ฉบับที่ 2 แปลเนื้อหาของภาพ เปลี่ยนฉากของตัวละครให้อยู่ในลานบ้านแบบจีนและเปลี่ยนขอบลวดลายตกแต่ง (border decoration) เป็นลวดลายดอกไม้และผลไม้ที่มีความหมายเป็นมงคลในวัฒนธรรมจีน (ภาพที่ 11) ฉบับที่สาม ภาพวาดถูกย้ายไปใช้บนถ้วยชาและจานรองถ้วยชา รูปทรงและลวดลายของภาชนะได้รับการแปลงให้มีความเป็นท้องถิ่น สตรีทั้งสองถูกเปลี่ยนให้เป็นมารดาผู้เปี่ยมด้วยความรักซึ่งคอยปกป้องลูก ๆ ของตนจากแสงแดด ขอบถูกลบออกจากองค์ประกอบและเพิ่มลวดลายค้ำคาซึ่งเป็นสัญลักษณ์มงคลของจีนโบราณ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เปลี่ยนหัวข้อเป็นความรักระหว่างแม่ลูกและวัฒนธรรมอันเป็นมงคล (ภาพที่ 12) สุดท้ายในฉบับที่สี่ ภาพดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้บนกาน้ำชา (tap jug) ที่พบเห็นได้ทั่วไปในประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเป็นการขยายการประยุกต์ใช้ลวดลายนี้เพิ่มเติมเพื่อตอบสนอง

ความต้องการในทางปฏิบัติของตลาดยุโรป (ภาพที่ 13) กระบวนการวิวัฒนาการนี้ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานของศิลปะข้ามวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความยืดหยุ่นและความสามารถด้านนวัตกรรมของช่างฝีมือชาวจีนอีกด้วย

ภาพที่ 10 จานเคลือบเฟินไฉ่ตามแบบของ Cornelis Pronk ประมาณปี, 1736-1738

ที่มา: (<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/185924>) ลิขสิทธิ์โดย พิพิธภัณฑ์ศิลปะเมโทรโพลิทัน

ภาพที่ 11 จานเคลือบเฟินไฉ่ตามแบบของ Cornelis Pronk ประมาณปี 1745

ที่มา: (<https://www.christies.com/lot/lot-5033409>) ลิขสิทธิ์โดยการประมูลของคริสตี้ส์

ภาพที่ 12 ถ้วยและจานรองเคลือบเฟินไฉ่ตามแบบของ Cornelis Pronk ประมาณปี 1740

ที่มา: (<https://www.christies.com/lot/lot-5033412>) ลิขสิทธิ์โดยการประมูลของคริสตี้ส์

ภาพที่ 13: เขือกก๊อกน้ำเคลือบเฟินไฉ่ลวดลาย 'หญิงสาวถือร่ม' ปี ค.ศ. 1738

ที่มา: (<https://www.vandiepencollectie.nl/en/?s=Cornelis+Pronk>) ลิขสิทธิ์โดย พิพิธภัณฑ์แห่งชาติรีจิส กรุงอัมสเตอร์ดัม

3.3.2 กลไกนวัตกรรมสร้างสรรค์

วิวัฒนาการของ “หญิงสาวถือร่ม” เป็นตัวอย่างเส้นทางการนวัตกรรมเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกในสภาพแวดล้อมของการข้ามวัฒนธรรม ลวดลายนี้เดิมทีเป็นลวดลายงานเครื่องเคลือบที่ออกแบบโดย Pronk และต่อมาได้มีการปรับปรุงโดยช่างฝีมือในเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น ส่งผลให้มีลวดลายต่าง ๆ ออกมามากมายและมีการหมุนเวียนในตลาดจีนและยุโรป

“หญิงสาวถือร่ม” ฉบับที่พัฒนาแล้วทั้ง 4 ฉบับนั้นสะท้อนถึงการนวัตกรรมที่มีมิติที่แตกต่างกัน ในฉบับแรก ช่างฝีมือได้แปลงสีน้ำให้กลายเป็นการตกแต่งด้วยสีเฟินไฉ่ แสดงให้เห็นถึงพลังในการเปลี่ยนแปลงของสื่อศิลปะ ในฉบับที่สอง ลวดลายดั้งเดิมได้รับการปรับเนื้อหาและโครงสร้างเพื่อสร้างรูปแบบภาพใหม่ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการ “การสร้างใหม่” ของช่างฝีมือ ฉบับที่ 3 ได้แปลงความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเป็นหัวข้อความรักแม่ลูก สะท้อนความสามารถในการ “แปลงความหมายเชิงวัฒนธรรม” ฉบับที่สี่ลวดลายดั้งเดิมมาใช้กับ “กาน้ำ” (tap jug) แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการ “จับคู่ลวดลายกับรูปทรง” ความสามารถเหล่านี้ร่วมกันสร้างกลไกของการนวัตกรรมเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออก

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ากลไกการนวัตกรรมสร้างสรรค์ของเครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกไม่ได้เป็นเพียงการเลียนแบบหรือการทำซ้ำลวดลายเท่านั้น แต่เป็นการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องของ “การทำความเข้าใจใหม่ การออกแบบใหม่และการแสดงออกใหม่” ซึ่งทำได้โดยช่างฝีมือในสภาพแวดล้อมข้ามวัฒนธรรม ผ่านการปรับแต่งที่มีความยืดหยุ่นของสี องค์ประกอบ ความหมายและรูปทรง กลไกนี้ทำให้เครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกยังคงอัตลักษณ์เฉพาะดั้งเดิมของจีนเอาไว้ได้ ในขณะที่เดียวกันก็ปรับตัวให้เข้ากับความต้องการที่หลากหลายของตลาดได้อย่างเหมาะสม จึงกลายเป็นหนึ่งในสื่อสำคัญของการผสมผสานศิลปะจีนและตะวันตกและการเผยแพร่ภาพต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 18

4. อภิปรายผล

จากการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

เครื่องเคลือบเฟินไฉ่เพื่อการส่งออกแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและตะวันตกในแง่ของรูปทรง ลวดลาย งานหัตถกรรมและเทคนิคการลงสี การผสมผสานทางศิลปะแบบสองทางนี้ไม่เพียงแต่ตอบสนองจินตนาการของตลาดยุโรปเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันออกเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการยอมรับของช่างฝีมือชาวจีนและการสร้างสรรค์องค์ประกอบทางศิลปะจากต่างประเทศขึ้นมาใหม่

ความสำเร็จของเครื่องเคลือบเฟิ่นไฉ่เพื่อการส่งออกไม่ได้ขึ้นอยู่กับงานหัตถกรรมที่ประณีตและการตกแต่งเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกลไกนวัตกรรมสร้างสรรค์ที่ยึดหยุ่นด้วย ด้วยการแปลสัญลักษณ์วัฒนธรรมต่างประเทศ การบูรณาการข้ามสื่อและเทคนิคการตกแต่งที่ยึดหยุ่น ช่างฝีมือชาวจีนได้ผสมผสานเครื่องเคลือบเฟิ่นไฉ่เพื่อการส่งออกเข้ากับความต้องการของตลาดยุโรปอย่างใกล้ชิด

กระบวนการนวัตกรรมสร้างสรรค์ข้ามวัฒนธรรมของเครื่องเคลือบเฟิ่นไฉ่เพื่อการส่งออกเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญสำหรับการออกแบบงานศิลปะร่วมสมัย ในบริบทของโลกาภิวัตน์ สิ่งนี้ได้เป็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการผสมผสานรูปแบบศิลปะท้องถิ่นเข้ากับองค์ประกอบจากต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดนวัตกรรมในหมู่ศิลปินและนักออกแบบ

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะทางทฤษฎี

การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่ศิลปะการตกแต่งเครื่องเคลือบเฟิ่นไฉ่เพื่อการส่งออกและการบูรณาการข้ามวัฒนธรรม แต่กระบวนการและคุณสมบัติของวัสดุยังไม่ได้รับการสำรวจอย่างครบถ้วน การวิจัยในอนาคตควรสำรวจนวัตกรรมทางเทคโนโลยีของเครื่องเคลือบเฟิ่นไฉ่เพื่อการส่งออกเพิ่มเติม ผสมผสานกับวัสดุศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ วิเคราะห์ศักยภาพการใช้งานในงานศิลปะร่วมสมัยและการออกแบบอุตสาหกรรม สิ่งนี้ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมการพัฒนางานฝีมือแบบดั้งเดิมในสังคมสมัยใหม่เท่านั้น แต่ยังเป็นแรงบันดาลใจใหม่ ๆ สำหรับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์อีกด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การศึกษานี้สำรวจรูปแบบศิลปะข้ามวัฒนธรรมของเครื่องลายครามส่งออกสีพาสเทลผ่านการสอบสวนภาคสนามและการวิเคราะห์กรณีศึกษา แต่มุ่งเน้นไปที่การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในบริบทของการค้าจีน-ยุโรปเป็นหลัก ในความเป็นจริง ตลาดสำหรับการส่งออกเครื่องเคลือบเฟิ่นไฉ่เพื่อการส่งออกไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในยุโรป แต่ยังครอบคลุมถึงอเมริกาเหนือ เอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย

การวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครื่องเคลือบเฟิ่นไฉ่เพื่อการส่งออกกับวัฒนธรรมของภูมิภาคเหล่านี้ สำรวจวิวัฒนาการทางศิลปะและการเจรจาทางวัฒนธรรมในระดับโลกอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะช่วยให้เปิดเผยอิทธิพลและการพัฒนาเครื่องเคลือบเฟิ่นไฉ่เพื่อการส่งออกในกระบวนการโลกาภิวัตน์อย่างเป็นระบบ

6. เอกสารอ้างอิง

- Cai, Y. (2013). The famille rose porcelain of Qing dynasty and its export. In X. Feng, *The research of ancient export porcelain* (pp. 281-290). Palace Museum Press.
- Geng, D. (2005). European style of porcelain exported by Jingdezhen in the 16th-18th centuries. *Collectors*, 29-36.
- Jingdezhen Ceramic Culture Tourism Group. (2021). *Research on Jingdezhen export porcelain during the Ming and Qing dynasties*. Chinese Literature and History Press.
- Kerr, R., & Mengoni, L. (2011). *Chinese export ceramics*. V & A Publishing.
- Shanghai China Maritime Museum, & Guangzhou Museum. (2017). *Sailing with colorful winds for ten thousand miles: Chinese export art of the 18th-19th century*. Cultural Relics Press.
- Shi, Y., & Freerk, H. (2023). The journey of Amsterdam Bont porcelain and the Sino-European circulation of 18th century Chinese porcelain culture. *Art Research*, 29-32, 41-44. <https://doi.org/10.13318/j.cnki.msyl.2023.03.026>
- Wan, J. (2009). The East India companies and Ming-Qing export porcelain. *Palace Museum Journal*, 4, 113-123, 162.

- Wang, L. C. (2013). *The development of famille rose crafts and artistic style* [Doctoral dissertation]. Tsinghua University.
- Yuanqiu Li, J. Z. (2018). Study of arsenic in famille rose porcelain from the Imperial Palace of Qing Dynasty, Beijing, China. *Ceramics International*, 1627-1632.
- Zou, X. (2005). Craft basis of pastel color origin. *Art & Design*, 38-39.